

Olot

Més enllà de la
crònica negra

ADRIÀ COSTA

La capital de la Garrotxa recupera a poc a poc la normalitat perduda pels assassinats comesos per Pere Puig, a poques passes del geriàtric de la Caritat on s'ha descobert que Joan Vila havia mort onze persones. Visitem l'escenari dels fets i copsem l'ambient, encara enrarit, d'Olot. Analitzem també els detalls dels crims i recordem els antecedents històrics i literaris d'aquesta erupció inesperada.

Una setmana després dels trets, Olot continua trasbalsada. Ja no centra l'atenció mediàtica, ja no hi ha periodistes a la cacera de declaracions punyents, la mar de parabòliques esteses a peu de carrer ha desaparegut. Però la ciutat sembla que encara no se'n sàpiga avenir, de tot plegat. I parla en veu baixa.

Pot ser que algun dels periodistes desembarcats s'hagi volgut sentir Truman Capote arribant al Mid West americà, trencant, amb el temps i l'habilitat, la closca de silenci amb què es vesteixen els ferrenys habitants de la Kansas indòmita, desplegant finalment tot el talent en una narració que fa història. Pot ser. Però, com se sol dir, qualsevol semblança amb l'evocació (i amb el seu resultat literari) és pura, remotíssima, coincidència.

Un eixam de micros apressats, unitats mòbils de lloguer, adjectius que cerquen l'impacte, tots concentrats en un sol carrer, en cinquanta metres de carrer, envasant i processant els fets, les suposicions, les impressions a càmera d'un veïnat encara estupefacte, són una seqüència massa coneguda, massa fàcil, fins i tot, perquè pugui crear cap escola. "Hi havia molta gent i a tots els interessava de tenir una exclusiva", ens explica, per exemple, Jordi Sellas, ara que ha amainat el temporal. Però no n'hi havia cap, d'exclusiva, sembla que acabi de dir el seu mig somriure de demà m'afaitaràs, mentre evoca els dies convertits en "festival de parabòliques" i l'estranya sensació que fa trobar totes les cadenes connectant en directe a l'hora de les notícies, des d'Olot. Quines coses.

Els trets que van sortir de l'escopeta de Pere Puig, el 15 de desembre passat, van segar la vida de quatre persones, van deixar Olot muda d'esfereïment i van atorgar a la ciutat una atenció informativa que no sol tenir pràcticament mai, una atenció, de fet, que no tenia des del 1992, quan va passar a ser coneguda, no pas pels volcans que l'envolten, ni pels embotits o els iogurts o la ratafia o tants d'etcèteres com li podrien donar fama merescuda, sinó per aquell llarguíssim segrest de Maria Àngels Feliu (492 dies va durar la seva captivitat). "Anaves pel món i tot eren conyes amb la farmacèutica. Ara que

“Aquí no passen aquestes coses”

havia començat a passar, arriba això i tornem a començar.” El sentiment es repeteix en converses diferents. Vejam com ho arregles, tot plegat.

Des de la vidriera. El local és menut, atapeït, guarnit de Nadal. Adriana, la mestressa, saluda tothom qui hi entra: a la cafeteria del mercat la majoria dels cli-

Plou al carrer de Camil Mulleras: en primer terme, des de la vorera del mercat, un senyal per a un

ents hi són coneguts i el trànsit, continu: un cafè, una estona de conversa, una facècia, un bri de sal. Adriana explica que és per la crisi, que té un moment per a aturar-se a explicar, que abans no hauria donat l'abast tota sola, però que ara ves, què hi farem. Des de la vidriera que ocupa tot el pany de paret, en aquest primer pis de l'edifici del mercat, a l'altra banda del carrer de Camil Mulleras, just arran de la funerària amb un balcó escrostonat per un cartutx massa recent, hi ha l'oficina d'estalvis on Pere Puig va disparar les dues darreres escopetades mortals. El bar de l'Adriana es va convertir, aquell passat 15 de desembre, en una involuntària, i tristíssima, talaia dels fets.

Va sentir un tret. Va pensar que era un petard. Qui s'hauria imaginat la realitat? Tothom es va alçar, abocat a la vidriera. Ella, des de darrere la barra, pràcticament no va veure res. No va saber què passava fins que les males noves es van anar escampant: hi havia dos morts

dins l'oficina, un municipal havia volgut multar el cotxe mal aparcat al davant mateix i s'havia trobat que en sortia un home menut, amb els ulls perduts fora les òrbites, armat. O l'un li va donar o l'altre li va prendre l'escopeta. Sembla que l'arma va caure i que es va disparar. És el tret "impressionant" que va sentir l'Adriana i que va anar a parar a la balconada de la funerària. Encara se'n veu la ferida oberta.

Després, tot es va "desbordar", resumeix: "Això semblava can Pistras." Els mossos, la gent atabalada, el telèfon vinga a sonar, "els periodistes que volen saber la teva opinió i tu que no saps exactament què ha passat..." I, després, a poc a poc, una dolorosa presa de consciència: "Va ressonar fortíssim. I aleshores t'adones que pots prendre realment mal." Fa una pausa i rebla: "Qui més qui menys, tots ens coneixem. Perquè aquí no passen aquestes coses."

No ho ha dit amb cap intenció de reptar, però la conversa, en una qüestió tan candent, de seguida s'escampa entre la clientela: és cert que hi ha hagut els assassinats d'en Pere Puig, aquí al davant (hi va arribar després d'haver mort dues persones més, a la Canya), i que, fa cosa de dos mesos es va descobrir que, a trenta, cinquanta metres a mà esquerra, la Caritat havia estat escenari de les —almenys— onze morts causades, segons pròpia confessió, pel zelador Joan Vila. Ningú no pot negar els fets luctuosos i terribles també. I ningú no ho fa. Però tampoc ningú no accepta l'estigma que amb massa facilitat els pot caure a sobre. Ho troben injust i se'n defensen: "No són d'aquí d'Olot", deixa anar, amb contundència, la Rosa, que esmorzava a la barra de la cafeteria: "El de la Caritat era de Castellfollit, i aquest d'aquí, de Sant Esteve d'en Bas. Hem rebut els d'Olot i ens emportem la mala fama. Fa ràbia."

Hi ha hagut adjectius deixats anar —algun suposadament *epataador* fàrciment per a aquella mena de crònica que massa fàcilment transita del negre al groc— que han indignat un bon nombre d'olotins. Alguns diaris han publicat, després, escrits de disculpes. De les televisions, res no se'n sap. La Rosa s'exclama: "Una ciudad macabra, vaig sentir a Tele 5! Tu creus que ens han de dir això, per la tele?" Des d'una de les taules de la cafeteria, una altra dona també es mostrarà

dolguda: "No hi va haver un diari que va escriure 'la molt criminal ciutat d'Olot'? Per favor!"

El silenci. La jove Laura Arquero, d'origen argentí, era justament a l'altra banda del mar quan es va assabentar de la notícia: "No m'ho podia creure. Els meus amics, la família, em deien vós sou d'allà, què et passarà, ara que hi tornes? Jo els responia que no res, que a Olot mai no hi passen coses com aquesta." També Carles Riera, que esmorzava amb Laura, era fora, el fatídic 15 de desembre. Més a prop, però, a Alp, a la Cerdanya: "De seguida van arribar els comentaris dels col·legues: que qui no mata a Olot no mata enlloc o allò que també s'ha vist pel Facebook, que vigila amb aquest que és d'Olot i coses així. Suposo que és inevitable. Però és que si ho penses, és molt fort: la meva mare era aquí esmorzant, saps? Allà al balcó encara hi ha... bé, diuen que és la marca del que se li va escapar al policia. Justament ara ho ensenyava a la Laura."

Quan ells han tornat a la ciutat, ja no hi han vist les banderes a mig pal, les flors i les espelmes que la gent va anar posant davant la sucursal bancària. Potser sí que han palpat encara la mena de silenci que sembla enganxat a les pedres de les cases. Diuen que una mica ja ho té, el caràcter que forgen aquestes terres, que la gent hi és austera també a l'hora de mostrar els sentiments. L'endemà, n'hi va haver molt pocs que anessin al cinema, als restaurants, ni pràcticament enlloc. "Feia la sensació que tothom estava callat, a casa", ens expliquen.

"Si buscaven crits i laments, es van quedar sense", raona Daniel Planàs, que té botiga al centre de la ciutat. I ens descriu com els treballadors del tanatori van haver d'avisar els mossos d'esquadra perquè fessin fora les càmeres de televisió que "volien enregistrar la gent que hi entrava i sortia. Algun mitjà de comunicació estatal va voler importar aquell sensacionalisme dels crits i les ploranes, i ho van provar un parell de dies però diria que no se'n van sortir. Aquí el dol sol ser discret i no públic".

Que no es vegin cap enfora, però, no significa que no hi siguin, és clar, els sentiments. I aquest batec de dins, aquest silenci, és de vegades més contundent que qui sap quants teatrals cops de pit. El

cartutx perdut. Al fons, l'oficina bancària.

ADRIÀ COSTA

D'esquerra a dreta, el gastrónom Pep Nogué, al mercat; Josep Andrés, a l'entitat que presideix; Adriana, al seu cafè del mercat; Jordi Sellas, amb les

conegut gastrónom Pep Nogué, nascut a la Canya, home d'expressió pausada, ens descriu la seva reacció en saber la notícia, després d'haver fet les imprescindibles telefonades d'urgència ("hi tinc amics, al mercat: em calia saber que estaven bé"): "Vaig estar una hora i mitja dintre del cotxe, allà aturat, que no sabia què fer, si fer allò que havia de fer o no fer-ho o què." Hora i mitja. Finalment, se'n va anar a Barcelona, com tenia previst. La tornada, ja de nit, la té gravada a la memòria: "Sempre travesso Olot i aquesta vegada semblava el *Mecanoscrit del segon origen*: no hi havia cap cotxe, res, ningú."

Sobre aquesta tristesa col·lectiva, callada, latent, que brolla amb naturalitat en una societat travada com és l'olotina, que toca sempre de prop perquè aquí la gent es coneix, o coneix qui coneix, o s'ha vist, o en sap o el que sigui, sobre aquesta tristesa que s'allarga potser perquè el cas ha estat tan gros, perquè s'ha repetit després tantes vegades i se n'ha parlat pertot, Nogué hi ha reflexionat. I troba que tal vegada "la gent es compenetra més". Diu que també hi deuen influir les dates, però que en retirar-se el renou, el batibull de càmeres i d'actes públics i de tot, "t'adones que potser no agraïm prou la mena de vida que tenim, que potser no saludes alguna gent tan bé com l'hauries de saludar. De cop veus que de l'un dia per l'altre te'n pots anar o se'n pot anar algú, i això et fa reflexionar també sobre la manera de ser com a persona".

Les seves paraules, aquesta forma de mirar-se les coses, el teixit de sensacions que descriuen, personals i col·lectives també, contrasten fortament amb la imatge bastida de tòpics i feta caricatura que

alguns altaveus mediàtics han ajudat a transmetre. D'una banda, raona Pep Nogué, hi ha aquesta banalització sensacionalista ("alguns tertulians no són sinó mers xarlatans, que parlen només d'allò que els han explicat, des de la llunyania; no poden parlar de sentiment") i, de l'altra, la distància, fins i tot l'arrufament de nas amb què certes parts del país es miren, encara ara, l'interior muntanyenc: "A Barcelona hi ha gent que es pensa que aquí només tenim la UHF, saps?"

"Olot sempre havia estat un racó de món. Ja portava fama de la farmacèutica. I havent passat això tan seguit, la gent et diu què feu, els d'Olot? Tinc uns amics d'Eivissa que ja m'han dit que quan vinguin portaran guardaespalles." Jordi Sellas duu un manat de

revistes de FANS sota el braç i un torrent de paraules prest per a l'explicació. És president de Fent Amics Nostàlgics dels Seixanta (FANS, per tant, efectivament) una associació que organitza festes de disfresses, recupera la història pop de la comarca (que va comptar amb grups com ara Els Volcànics o Corbs Negres, relata), programa excursions a Liverpool, concerts dels Sírex i allò que s'escaigui. Res a veure amb la imatge contreta de la zona, en tot cas. Troba que l'humor pot ser un mecanisme que ajudi a encarar situacions complicades: "Amb aquests amics que et deia hi fèiem conya perquè ningú no sabia com afrontar-ho seriosament. És una cosa tan gran, tan greu, que si en parles així potser sembla més fàcil".

ADRIÀ COSTA

Al costat de l'oficina bancària, hi ha una funerària. El balcó escrostonat per una bala perduda és testimoni mut del drama recent.

revistes de FANS; i Gerard Xifra, amb un plat de cuina volcànica, a Sant Esteve d'en Bas.

D'actituds, en tot cas, n'hi ha de tota mena: hi ha fins i tot qui demana on és el restaurant La Cuina de l'Anna (al poble de la Canya, on Pere Puig hi va matar els dos constructors, pare i fill, abans de fer cap a la sucursal bancària d'Olot), per anar-hi a dinar, igual com abans preguntaven per la farmàcia de Maria Angels Feliu com si fos un punt d'interès turístic. També les humanes supersticions s'han activat, amb lògica extravagant: com que és dita recurrent (d'aquelles que no reclamen contrast, perquè no el suportarien) que una desgràcia grossa té contrapartida, sembla que enguany a la rifa de Nadal hi ha hagut certa tendència a cercar números de loteria acabats en quinze. Per què?, podia preguntar un passavolant qualsevol que vingués de l'hort. "Perquè això va passar el dia quinze", li aclaririen de seguida, "i perquè, si sumes els quatre morts amb els onze de la Caritat, fan quinze". Sortosament, l'atzar no ha reforçat la sinistra matemàtica.

"No som estranys". La veritat, però, és que tot plegat "ha afectat", reconeix Sellas. Però les extrapolacions, les generalitzacions no se sostenen: "S'han produït dos casos en un moment determinat, de dues persones molt concretes amb un perfil també concret. Hi ha gent que se li'n va el barret i és capaç de fer bestieses per culpa de la pressió. No veig quina relació hi té la ciutat. Són dos casos molt greus. I tristos. I sap greu també que hagin passat aquí a Olot. Però no podem fer-hi res. Hi ha qui ens mira una mica de reüll, però la gent intel·ligent sap que són coses aïllades." Des del Centre d'Iniciatives

Turístiques, Josep Andrés, que n'és el president, tampoc no es vol resignar a l'estigma: "No hem de magnificar una cosa que és molt aïllada. Ja sé que el catastrofisme ven, però mira, el club de patinatge artístic acaba de guanyar, per sisè any consecutiu, el campionat del món, que és aviat dit, i d'això no se'n parla. No s'haurien d'associar uns fets dramàtics i aïllats amb tota una ciutat." I Gerard Xifra, que presideix l'Associació d'Hostalatge de la Garrotxa, recalca la sensació: "Sap greu que parlin d'Olot com ho fan alguns, perquè ens havíem tret l'estigma de la farmacèutica i ara ens relacionen amb això." Des de Sant Esteve d'en Bas, on té el restaurant, explica el cansament de rebre tantes trucades, "massa trucades, i insistents". Pere Puig és del poble i la cerca de "testimonis" es va tornar aferrissada: "Hi havia molta premsa sensacionalista que anava a buscar la cosa més macabra que poguessin dir". Xifra defensa amb passió els actius de la comarca: "Té un gran futur." I enllestent, contundent, des de l'experiència i contra el tòpic: "No som gent estranya, ni de bon tros."

"La història de la 'Catalunya profunda' no és cap explicació raonable, és clar: els olotins no tenen més tendència a l'agressió que qualsevol altre." Des de la càtedra de psicologia social de la Universitat de València, Oto Luque, amb la prudència de no conèixer els detalls del cas, alerta, però, sobre l'"efecte imitació" que poden generar, sense voler-ho, els mitjans de comunicació: "Moltes vegades vivim sota la pressió de fer publicitat de les coses, maximitzar-les, posar-les en primera línia. Cal

tenir present el paper que l'amplificació mediàtica d'uns fets violents pot tenir en una persona amb un determinat perfil que es puga identificar amb l'agressor (que sol ser *normal* i, per tant, assimilable, semblant)".

Sense haver-lo escoltat, Jordi Sellas coincideix amb el psicòleg: "També pot ser que veure tant la notícia faci que a algú amb un desequilibri se li encengui la bombeta de fer coses rares." I continua: "Jo tinc amics periodistes i els dic que sé que la sang ven, però és que ho expliquen tan bé, que potser hi ha gent que agafa models. Al final, la meitat de la gent no té feina, l'altra passa estretors econòmiques, a l'altra l'enganyen... Es crea una crispació i, a sobre, t'ho expliquen per la tele i t'ho acabes de creure. Veus que parlen d'aquí i, si ja és prou gros, el fet que hagi sortit per la tele encara ho fa més gros." Però això, és clar, tant a Olot com pertot: "Potser nosaltres som més de nosaltres mateixos, però és que cada lloc té la seva història. Si els de l'Empordà estan tocats de la tramuntana, aquí tenim el vent de ponent." Quan no és la boira és la rufaca, diguem. I narinant.

Al cafè, mentrestant, l'Adriana continua atenent: "És que tot torna a la normalitat, per a bé o per a mal. Menys per a aquelles famílies, és clar, pobla gent. Però tot fa el mateix que feia." La filosofia és compartida, en essència, per una venedora del mercat que prefeix no veure escrit el seu nom, i que sentència: "Ja ha passat, no diguem pas res. A callar i ja està." Una pausa. "Què hi farem."

Núria Cadenes